

Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimine İlişkin İnanç ve Tutumları**

Hülya Akdemir¹ Özlem Kaf²

¹Avrupa Flensburg Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Almanya, ORCID NO: 0000-0002-6823-3703

²Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Adana, ORCID NO: 0000-0002-1955-2986

Geliş: 11.12.2020

Kabul:30.06.2021

ÖZ

Bu araştırma öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin inanç ve tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği ana bilim dalında okuyan 311 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, Martin, Yin ve Baldwin (1998) tarafından geliştirilen; Türkçeye uyarlaması Gencer & Çakıroğlu (2005) tarafından yapılan "Sınıf Yönetimine İlişkin Tutum ve İnanç Ölçeği" kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlere ilişkin ortalamalar arasındaki farklılıklar bağımsız gruplar t-testi yapılarak belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları öğretmen adaylarının sınıf yönetiminin öğretim yönetimi boyutunda müdahaleci, birey yönetimi ve davranış yönetimi boyutlarında müdahaleci olmayan inanç ve tutumlara sahip olduklarını göstermektedir. Öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin inanç ve tutumları cinsiyete göre değişmemektedir; ancak sınıf yönetimi dersi alıp/almama durumlarına göre öğretim yönetimi ve davranış yönetimi boyutlarında anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf yönetimi, İnanç, Tutum, Öğretmen adayı

Preservice Teachers' Beliefs and Attitudes Toward Classroom Management**

ABSTRACT

The purpose of this study was to determine preservice teachers' beliefs and attitudes toward classroom management. The sample of this study was consisted of 311 preservice teachers who studied at the department of classroom teacher education in faculty of education in a government university. "Attitudes and Beliefs on Classroom Control (ABCC)" which was developed by Martin, Yin, Baldwin (1998), adopted by Gencer & Çakıroğlu (2005) to Turkish, was used as an assessment instrument. The differences between the means related to the independent variables of pre-teachers were determined by using independent sample t-test. The results of the study showed that preteachers have non-interventionist beliefs and attitudes toward instructional management and interventionist beliefs and attitudes toward human management and behaviour management. Preservice teachers' beliefs and attitudes toward classroom management showed no significant inequality with regard to gender but showed significant inequality with regard to case of taking class management lesson or not showed significant inequality toward instructional management and behaviour management.

KeyWords: Classroom management, Belief, Attitude, Preservice teacher

¹Corresponding Authors Address: Avrupa Flensburg Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Almanya

e-mail: hulya.akdemir@gmail.com

*Bu makale Hülya Akdemir'in "Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimine İlişkin Tutum ve İnançlarının İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

**Bu makale 16-18 Nisan 2015 tarihlerinde Niğde'de gerçekleştirilen 24. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1. Giriş

İnsanoğlu var olduğu günden bu yana sürekli bir öğrenme süreci içerisinde. Artan nüfus ve değişen dünya koşulları ile birlikte bu süreç sistemli bir hâle gelmiştir. Bu öğrenme sürecini sistemli hâle getiren eğitimidir. Ertürk (1994) eğitimi, bireyin davranışını istendik yönde oluşturma ya da değiştirme süreci olarak tanımlamıştır. Bu süreç içerisinde bireyin hedeflerinin, bilgilerinin, davranış ve tutumlarının da değiştiği vurgulanmaktadır (Varış 1981). Bu bağlamda eğitim, bireyin istenilen nitelikler doğrultusunda yetiştirilme süreci olarak açıklanabilir (Senemoğlu, 2005). Mevcut eğitim sisteminin amacı; düşünen, sorgulayan, araştıran, çözüm üreten ve bilişsel olarak kendini gerçekleştiren bireyler yetiştirmektir. Yaşam boyu öğrenme politikası ile giderek yaygınlaştırılan ve sürekliliği plânlanan eğitimin, sadece okullarda yürütülen kısmı bile insanın hayatında önemli bir zaman dilimine karşılık gelmektedir. Bu bağlamda, okullarda yürütülen eğitim-öğretim sürecinin yürütücüsü olan öğretmenler; mevcut sistemin işleyebilmesinde en önemli rollerden birisini üstlenmektedir. Bu sebeple de öğretmenin sınıftaki rolü ve yeterlilikleri önem arz eden ve hâlâ üzerine tartışılan bir konu olmaya devam etmektedir.

Öğretmenlerden beklenen nitelik ve yeterlilikler, ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmektedir. Öğretmen yeterlilikleri; öğretmenlik mesleğinin etkili ve verimli bir biçimde uygulanabilmesi için sahip olunması gereken bilgi, beceri ve tutumlar olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2017). Bu kapsamda, benimsenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri; 1) Mesleki Bilgi, 2) Mesleki Beceri ile 3) Tutum ve Değerler olmak üzere sarmal bir şekilde birbirini tamamlayan üç yeterlilik alanı ile bunlar altında yer alan 11 yeterlilik ve bunlara ilişkin 65 göstergeden oluşmaktadır. Bu yeterlilikler, öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecinde Yüksek Öğretim Kurulu ve ilgili tüm kurumlar için ortak bir kaynak olması sebebiyle ülke çapında yetiştirilecek öğretmenler arasında bir standart oluşturulması açısından bir rehber niteliğindedir. Ülkemizde öğretmen adaylarına MEB'in oluşturduğu programda belirlenen mesleki yeterlilikleri kazandırmakta görevli birimler, eğitim fakülteleridir (Terzi & Tezci, 2007).

Öğrenmenin düzenleyicisi ve yöneticisi öğretmenlerdir. Öğretmenin bu görevi, MEB'in (2017) belirlediği mesleki yeterliliklerden olan "*mesleki beceri*" boyutu altında "*öğretme ve öğrenme sürecini yönetme*" olarak verilmiştir. Öğrenme, öğrencinin öğrenme yaşantılarıyla oluşur. Öğretmen ise, bu öğrenme yaşantılarını çeşitli yöntem ve tekniklerle

düzenleyip öğrencilerin istedik yönde davranışları ne düzeyde kazandıklarını denetleyerek geçirir (Fidan & Erden, 1994). Diğer taraftan, öğretmenin tek sorumluluğu bu öğretim süreci değildir. Bu sürece etki eden etkili sınıf yönetimi en büyük sorumlulukları arasındadır. Nitekim "*öğretim ve öğrenme sürecini yönetme*" alt boyutunun göstergelerine bakıldığında "*Sınıfta istenmeyen davranış ve durumlarla etkin ve yapıcı bir şekilde baş eder.*" ifadesi yer almaktadır (MEB, 2017). Sınıf yönetimi genel olarak; öğretmenin davranışlarıyla düzenli ve güvenli bir öğrenme ortamı oluşturması, düzeni sağlayan tüm etkenleri yapılandırması ve sınıfı etkileşim içinde olan bir takım ruhuyla yönetebilmesi olarak tanımlanmaktadır (Karip, 2002). Brophy ve Purnam (1978) ise sınıf yönetimini sınıf organizasyonu, denetimi ile yönetimini içeren kompleks bir yapı olarak değerlendirmiş ve bu yapıyı öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınarak sınıf ikliminin öğrenmeye hazırlanması, öğrenimin öğrencileri en üst seviyede meşgul edecek etkinliklerle planlanması, istenilen davranışların pekiştirilmesi, arabuluculuk, sınıfa liderlik edilmesi ve öğrencilerin sosyalleştirilmesi olarak tanımlamışlardır.

Dewey (1904) eğitim kuramı ve sınıf yönetimi arasındaki ilişkiyi açıklarken öğretmenlerin öğretim sürecinde karşılaşacakları problemleri, konu alanında öğretim materyali ile eğitimsel ilkelerde ve sınıf yönetimi etkinliklerinde başarılı olmak olarak iki boyutta tanımlamıştır. Bu boyutlar birbirinden bağımsız görünse de her ikisine birden yoğunlaşmak kolay olmayacağı için bu konuda öğretmenlerin zorlanacağı açıktır. Sınıf yönetimi; sınıftaki kaynakların, insanların ve zamanın yönetimi olarak tanımlandığından sınıfın bir orkestra gibi yönetilmesi gerekmektedir (Lemlech, 1988; Haigh, 1990; Akt. Başar, 2002). Sınıf yönetimi deneyimli öğretmenler için bile kolay değilken, mesleğe henüz başlamış öğretmenler için çok daha zordur (Kılbaş Köktaş, 2007). Sınıf yönetimi, öğretmen yetiştirmede hedeflenen önemli becerilerden biridir. Sınıf yönetiminin önemi; öğretmen yeterlilikleri, disiplin sorunlarıyla baş etme, öğrencilerin akademik başarısı, öğrenci davranışlarını etkileyen sosyal değişkenler gibi boyutlarla kendini göstermektedir. Bu nedenle öğretmen yetiştirmede sınıf yönetimi becerisinin önemi yadsınamaz (Turan & Şişman, 2004).

Öğretmenlerin sınıf yönetimi boyutunda karşılaştıkları problemlerle başa çıkabilmeleri üniversitede aldıkları eğitimle doğru orantılıdır. Yapılan araştırmalarda sınıf yönetimi dersini alan öğretmenlerin daha nitelikli oldukları ve öğretim sürecini planlama, öğrencilerle iletişim ile kullandıkları öğretim stratejilerinde daha etkin oldukları görülmektedir (Martin, Yin & Baldwin, 1998b). Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin en büyük endişelerinin sınıf yönetimi ve denetimi olduğu bilinen bir gerçektir. Kılbaş Köktaş'ın (2007) aktardığına göre, farklı

öğrencilerle ilişki yönetimi ve öğrenci tutumları ile ilgili sürekli sorun yaşanması öğretmenlerde şok etkisi yaratmaktadır. Özellikle mesleğinin ilk yıllarında başarısız bir sınıf yönetimi performansı gösteren öğretmenlerin, mesleklerinin ilerleyen yıllarında daha fazla sorun yaşadıkları belirtilmektedir (Kuzmik, 1994; Akt., Gratch, 1998; Rivkin, Hanushek & Kain, 2005).

Öğretmenler mesleklerinin ilk gününden itibaren sınıf yönetimi becerilerini doğrudan, sınıf ortamında oluşan durumlara göre şekillendirmek ve geliştirmek durumunda kalmaktadır. Genellikle öğretmenler yaşadıkları yüksek kaygı nedeniyle sınıf yönetiminde öğretmen merkezli olan müdahaleci yaklaşımı daha güvenli bulmaktadır (Kılbaş Köktaş, 2007). Nitekim yapılan çalışmalar da öğretmen ve öğretmen adaylarının müdahaleci yaklaşım sınıf yönetimi becerilerinin daha yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bu kaygıyı ortadan kaldırmak için öğretmen adaylarının öğrenci merkezli olan, müdahaleci olmayan yaklaşım uygulamalarında daha çok deneyim sahibi olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının öğrenim hayatları boyunca sınıf içinde edindikleri deneyim ve gerçekleştirdikleri uygulamaların onların sınıf yönetimine ilişkin inanç ve tutumlarını şekillendireceği söylenebilir (Hoang, 2009; Martin & Shoho, 2000; Akt. Kurt, Ekici, Aktaş & Aksu, 2013).

Sınıf yönetiminin etkili olmadığı öğrenme ortamlarında oluşan olumsuz durumlar hem öğretmen hem de öğrenci için rahatsızlık vericidir. Etkili sınıf yönetiminin gerçekleştirilemediği sınıflarda ortaya çıkan olumsuz durumlar öğrenci ve öğretmenleri olumsuz etkiler (Burden, 1995). Dolayısıyla etkili sınıf yönetimi becerilerine sahip öğretmenlerle, sınıf ortamının öğretim için daha verimli olacağı kesindir. Çünkü öğretmenin sınıf yönetimi başarısı ile öğrencinin akademik başarısının doğru orantılı olduğu bilinmektedir (Wu, 2006). Bu sebeple bu araştırmanın, aday öğretmenlerin sınıf yönetimi tutumlarının tespit edilip; elde edilen sonuçlara göre öğretmen adaylarının benimsedikleri sınıf yönetimi davranışlarının iyileştirilmesine yönelik adımlar atılması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu bağlamda, meslek hayatlarını etkileyecek bir değişken olması sebebiyle öğretmen adaylarının sınıf yönetimi inanç ve tutumlarına ilişkin mevcut durumun incelenmesi ve değerlendirilmesi araştırılmaya değer bulunmuştur. Bu çalışmada, sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyet ve sınıf yönetimi dersi almış olup/olmama durumlarına göre sınıf yönetimine ilişkin tutum ve inançları incelenmiştir. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin tutum ve inançları nasıldır?

- 2) Öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin tutum ve inançları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- 3) Öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin tutum ve inançları sınıf yönetimi dersi alıp/almama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

2. Yöntem

Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli mevcut durumu, olayları, grupları, objeyi ve özellikleri olduğu gibi açıklamayı amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2006). Araştırmanın çalışma evrenini 2013-2014 Eğitim ve Öğretim Bahar Yarıyılı'nda bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği ana bilim dalında okuyan 117 birinci sınıf, 117 ikinci sınıf, 208 üçüncü sınıf ve 190 dördüncü sınıf olmak üzere toplamda 632 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmış ancak 311 öğrenciye ulaşılabilmektedir. Bu değer evrenin %49'una ulaşıldığını göstermektedir.

Tablo 1

Öğretmen adaylarının demografik özelliklerine ait frekans ve yüzde dağılımları

	Değişken	f	%
Cinsiyet	Kadın	207	66.6
	Erkek	104	33.4
Sınıf Yönetimi Dersi	Alan*	168	54.0
	Almayan**	143	46.0
	Toplam	311	100.0

* Sınıf Yönetimi Dersi Alanlar= 3. ve 4. sınıf öğrencileri

**Sınıf Yönetimi Dersi Almayanlar= 1. ve 2. sınıf öğrencileri

Tablo 2'de yer alan veriler incelendiğinde, kadın öğretmen aday sayısının 207 (%66.6), erkek öğretmen aday sayısının ise 104 (%33.4) olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının 168'ini (%54.0) sınıf yönetimi dersi alanlar, 143'ünü (%46.0) sınıf yönetimi dersi almayanlar oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin inanç ve tutumlarını belirlemek amacıyla Martin, Yin ve Baldwin (1998a) tarafından geliştirilen; Türkçe'ye

uyarlaması Gencer ve Çakıroğlu (2005) tarafından yapılan “Sınıf Yönetimine İlişkin İnanç ve Tutum Ölçeği” (SYTÖ) kullanılmıştır. Ölçek; öğretim, birey ve davranış yönetimi olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Derecelendirmesi; 4“Kesinlikle Katılıyorum”, 3 “Katılıyorum”, 2 “Katılmıyorum”, 1 “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklindedir. Ortalama puanların değerlendirilmesi "3.28-4.00" kesinlikle katılıyorum, "2.52-3.27" katılıyorum, "1.76-2.51" katılmıyorum, "1.00-1.75" tamamen katılmıyorum aralıkları dikkate alınarak yorumlanmaktadır. Belirtilen ortalamalar bir boyut için elde edilen toplam puanın ilgili boyuttaki madde sayısına bölünmesiyle elde edilen değerler üzerinden hesaplanmaktadır. Ortalama puanlar 2.52'nin altında ise müdahaleci olmayan grup, 2.52 ve üzeri ise müdahaleci grup olarak belirlenmektedir. Ayrıca elde edilen ortalama puanlarında artış oldukça daha müdahaleci oldukları kabul edilmektedir (Gencer & Çakıroğlu, 2005; Martin, Yin & Mayal, 2006).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri, 2013-2014 Eğitim ve Öğretim Bahar Yarıyılı'nda “Sınıf Yönetimine İlişkin İnanç ve Tutum Ölçeği” (SYTÖ) kullanılarak elde edilmiştir. Veri toplama süreci araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Ölçeğin uygulanması için öğrencilerin devam konusunda dikkatli davrandıkları alan dersleri özellikle tercih edilmiştir. Bu bağlamda, uygulama gününden önce ilgili öğretim elemanlarından izin alınmıştır. Verilerin toplanması derslerin ilk 15 dakikasında gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 17 programı kullanılarak hesaplanmıştır. Elde edilen veriler bağımsız gruplar t-testi yapılarak yorumlanmıştır. Öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin inanç ve tutumlarını değerlendirilirken ortalama ve standart sapma değerleri dikkate alınmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin inanç ve tutumlarının cinsiyet ve sınıf yönetimi dersi alıp almama durumlarına göre elde edilen bulgular sunulmuştur.

Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimine İlişkin İnanç ve Tutumları

Öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin inanç ve tutumlarını belirlemek amacıyla SYTÖ alt boyutlarına ait puanların ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Öğretmen adaylarının (N=311) SYTÖ boyutlarına ait puanların ortalama ve standart sapma değerleri

Boyutlar	X	S
Öğretim	3.03	.43
Birey	2.08	.40
Davranış	2.38	.39

Tablo 2'de yer alan değerler incelendiğinde, öğretmen adaylarının SYTÖ alt boyutlarına ait ortalama puanlarının sırasıyla; öğretim yönetimi 3.03, birey yönetimi 2.08, davranış yönetimi 2.38 olduğu görülmektedir.

Cinsiyete Göre Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimine İlişkin İnanç ve Tutumları

Öğretmen adaylarının SYTÖ alt boyutlarına ait elde edilen veriler ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 3'te gösterilmiştir. Tablo 3

Cinsiyete göre SYTÖ boyutlarına ait t-testi sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	X	S	Sd	t	P
Öğretim	Kadın	207	3.04	.39	309	.659	.510
Yönetimi	Erkek	104	3.00	.49			
Birey	Kadın	207	2.06	.38	309	1.076	.283
Yönetimi	Erkek	104	2.11	.43			
Davranış	Kadın	207	2.37	.38	309	.342	.733
Yönetimi	Erkek	104	2.39	.42			

Tablo 3 incelendiğinde; SYTÖ öğretim yönetimi boyutuna ait kadın öğretmen adaylarının ortalama puanların 3.04, erkek öğretmen adaylarının 3.00 olduğu görülmektedir. Birey yönetimi boyutuna ait kadın öğretmen adaylarının ortalama puanlarının 2.06, erkek öğretmen adaylarının 2.11 olduğu görülmektedir. Davranış yönetimi boyutuna ait kadın

öğretmen adaylarının ortalama puanlarının 2.37, erkek öğretmen adaylarının 2.39 olduğu görülmektedir. Bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre gruplar arasında ortalama puanlar açısından .05 düzeyinde anlamlı bir fark belirlenmemiştir [$t(309)=.659$, $p>.05$; $t(309)=1.076$, $p>.05$; $t(309)=.342$, $p>.05$].

Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Dersi Alıp/Almama Durumlarına Göre Sınıf Yönetimine İlişkin İnanç ve Tutumları

Öğretmen adaylarının SYTÖ alt boyutlarına ait elde edilen veriler ile sınıf yönetimi dersi alıp/almama değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Sınıf yönetimi dersi alıp/almama durumlarına göre SYTÖ boyutlarına ait t-testi sonuçları

Boyutlar	Durum	N	X	S	sd	t	P
Öğretim	Alan	168	2.96	.44	309	2.901	.004*
Yönetimi	Almayan	143	3.10	.40			
Birey	Alan	168	2.06	.43	309	.975	.330
Yönetimi	Almayan	143	2.10	.36			
Davranış	Alan	168	2.29	.36	309	4.333	.000*
Yönetimi	Almayan	143	2.48	.41			

$p<.05$

Tablo 4'te yer alan değerler incelendiğinde öğretmen adaylarının ortalama puanlarının sırasıyla, SYTÖ öğretim yönetimi alt boyutunda dersi alan öğretmen adaylarının 2.96, dersi almayan öğretmen adaylarının 3.10; birey yönetimi alt boyutunda dersi alan öğretmen adaylarının 2.06, dersi almayan öğretmen adaylarının 2.10; davranış yönetimi alt boyutunda dersi alan öğretmen adaylarının 2.29, dersi almayan öğretmen adaylarının 2.48 olduğu görülmektedir. Bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre; öğretim yönetimi [$t(309)=2.901$, $p<.05$] ve davranış yönetimi boyutlarında [$t(309)=4.333$, $p<.05$] sınıf yönetimi dersi alıp/almama durumu açısından dersi almayan adaylar lehine ortalama puanlar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark belirlenmiştir.

4. Tartışma

Bu araştırma, öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin tutum ve inanç düzeylerini belirlemek ve bu düzeyin cinsiyet ile sınıf yönetimi dersi alıp/almama değişkenlerine göre değişip değişmediğini incelemek amacıyla yapılmıştır. Yapılan araştırmada, bulguların istenilen yönde olduğu ve öğretmen adaylarının genel olarak müdahaleci olmayan bir yaklaşıma sahip oldukları görülmektedir (Bkz. Tablo 2).

Sınıf yönetimine ilişkin inanç ve tutum ölçeği ortalama puanlarının artması müdahaleci inanç ve tutuma işaret etmektedir. Öğretmen adaylarının öğretim yönetimi boyutunda diğer boyutlardan daha yüksek bir ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının öğretim yönetimi alt boyut puan ortalamaları doğrultusunda müdahaleci; diğer alt boyutlarda ise müdahaleci olmayan bir inanç ve tutuma sahip oldukları görülmektedir. Öğretim yönetimi boyutu etkinlikler, eğitim ortamı ve zaman yönetimini kapsamaktadır. Bu noktada, öğretmen adaylarının öğretim sürecini yönetirken katı bir tutum sergileyebilecekleri düşünülebilir. Öğretmen ve öğretmen adaylarının öğretim yönetimine ilişkin inanç ve tutumlarının incelendiği çalışmalar, bu araştırmada elde edilen bulguları destekler niteliktedir (Savran & Çakıroğlu, 2004; Demir & Maskan, 2007; Taylor, 2009; Keleş, 2013; Kurt, Ekici, Aktaş & Aksu, 2013). En az müdahaleci oldukları boyutun birey yönetimi olduğu görülmektedir. Birey yönetimi boyutu, öğretmenlerin öğrencilerden beklentileriyle öğrencilerin bu duruma gösterdiği davranışlardan oluşmaktadır. Bu bulgudan hareketle, öğretmen adaylarının bireysel farklılıklara önem vereceği ve öğrenci ihtiyaçlarına dikkat edeceği düşünülebilir. Davranış yönetimi boyutunda ise; sınıf kurallarını öğrencilerin benimsemesinin nasıl sağlanacağı ele alınmıştır. Ortalama sonuçları, öğretmen adaylarının keskin bir yaklaşıma sahip olmadığını göstermektedir. Bu sebeple, sınıf kurallarının oluşturulması ve uygulanmasında öğrencilerin de söz hakkına sahip olmalarını sağlayacakları düşünülebilir. Birey yönetimi ve davranış yönetimine ilişkin çalışmalar incelendiğinde ise bulguların, sadece Savran ve Çakıroğlu'nun (2004) çalışma sonucuyla benzerlik gösterirken birçok çalışma sonucuyla benzerlik göstermediği görülmektedir (Ritter, 2003; Demir & Maskan, 2007; Yılmaz, 2009; Keleş, 2013; Kurt, Ekici, Aktaş & Aksu, 2013).

Öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin tutum ve inanç düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı; araştırmaya katılan kadın ve erkek öğretmen adaylarının, sınıf yönetimine ilişkin inanç ve tutum ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları ortalama değerlerin birbirine yakın değerler olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 3). Araştırma sonucuyla paralellik gösteren benzer çalışmalar bulunmaktadır (Savran &

Çakıroğlu, 2004; Ekici, 2008; Köse, 2010). Martin, Yin ve Mayal (2006) ise sadece öğretim yönetimi alt boyutunda, cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulmuştur. Bu bulgulara göre; cinsiyetin sınıf yönetimine ilişkin tutum ve inançları etkileme düzeyinin yüksek olmadığı söylenebilir.

Öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin inanç ve tutum düzeylerinin sınıf yönetimi dersi alıp/ almama değişkenine göre öğretim yönetimi ve davranış yönetimi alt boyutlarında anlamlı biçimde farklılaştığı, ancak birey yönetimi alt boyutunda farklılaşmadığı görülmektedir (Bkz. Tablo 4). Birey yönetimi alt boyutunda kişisel tercihlerin ön plana çıkması sebebiyle farklı sonuçların ortaya çıktığı söylenebilir. Çalışmalarında bu değişkeni dikkate alan Savran ve Çakıroğlu (2004) ile Ekici'nin (2008) ise tüm boyutlar için anlamlı farklılık belirleyemediği görülmektedir. Ancak bu çalışma bulgularında asıl dikkat çeken bulgu, sınıf yönetimi dersi alan öğretmen adaylarının ortalama puanlarının sınıf yönetimi dersi almayanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olmasıdır. Öğretmen adaylarının dersi aldıktan sonra müdahaleci bir yaklaşım benimsemeye daha yatkın oldukları görülmektedir. Bu durum, sosyal öğrenme kuramına işaret etmektedir. Albert Bandura ve arkadaşlarının gözlem yoluyla öğrenme üzerine çalışmalarında; insanların yapılan hareketi tekrar etmelerine gerek kalmadan sadece başkalarını gözlemleyerek yeni davranışları öğrenebileceklerini gösteren bulgular 20. yüzyılın ilk yarısında öne çıkan koşullanma teorilerinin en önemli varsayımlarını çürütmüştür. Öğrenmenin sosyal bir çevrede gerçekleştiğini savunan sosyal bilişsel teoriye göre, insanlar başkalarını gözlemleyerek bilgi, kural, yetenek, strateji inanç ve yaklaşımlar edinebilir. Bu kazanımların hepsi model alınan davranışa dayanır (Schunk,2009). Öğretmen eğitime katılım, giyim ve tavır alanlarında önemli bir modeldir (Rosenthal & Bandura, 1978; Akt. Schunk, 2009). Bu bağlamda öğretmen inanç ve tutumlarının öğrenci üzerindeki etkisinin yadsınamayacağı söylenebilir. Bu bilgiler ışığında araştırma bulguları incelendiğinde, öğretmen adaylarının ders aldıkları öğretim elemanlarını model olarak süreç içerisinde; müdahaleci olmayan yaklaşımdan müdahaleci bir yaklaşıma doğru yöneldikleri ihtimali ortaya çıkmaktadır.

Araştırma sonuçları dikkate alınarak bundan sonra yapılacak çalışmalarda, öğretmen adaylarına ders veren öğretim elemanlarının da çalışmaya dâhil edilerek süreçteki etkilerinin incelenmesinin alana önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Başar, H. (2002). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Burden, P. R. (1995). *Classroom management and discipline*, USA: Longman Publishers.
- Demir, M., & Maskan, A. K. (2007). Fizik öğretmenlerinin sınıf yönetimine yönelik yaklaşımlarının mesleki deneyim ve okul türlerine göre değerlendirilmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 1-16.
- Demirel, Ö. (2006), *Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dewey, J. (1904). The Relation of Theory to Practice in Education. In C. A. McMurry (Ed.), *The Third Yearbook of the National Society for the Scientific Study of Education*. Chicago, IL: The University of Chicago Press. <https://archive.org/details/r00elationoftheorynatirich> (Erişim Tarihi: 29.06.2021)
- Ekici, G. (2008). Sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç kazanma düzeyine etkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 17(3), 167-182.
- Ertürk, S. (1994). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan Yayınları.
- Fidan, N., & Erden, M. (1994). *Eğitime Giriş (5. Baskı)*. Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Gencer, A. S. & Çakıroğlu, J. (2005). Turkish preservice science teachers' efficacy beliefs regarding science teaching and their beliefs about classroom management. *Teaching and Teacher Education*, 23 (5), 664-675.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Sanem Matbaacılık San ve Tic. A.Ş.
- Karip, E. (Ed) (2002). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Keleş, O. (2013). *Okul öncesi öğretmen adaylarının ve okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin tutum ve inançlarının incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Kılbaş Köktaş, Ş. (2007). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.
- Köse, E. Ö. (2010). Sınıf yönetimine yönelik öğretmen adaylarının görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(39), 20-27.
- Kurt, H., Ekici, G., Aktaş, M., & Aksu, Ö. (2013). Öğretmen adaylarının kişilik tiplerinin sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarına etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(23), ISSN: 2146-9199.
- Martin, N. K., Yin, Z., & Baldwin, B. (1998a). Construct Validation of The Attitudes and Beliefs Classroom Control Inventory. *Journal of Classroom Interaction*, 33(2), 6-15.

- Martin, N. K., Yin, Z., Baldwin, B. (1998b). Classroom management training, class size and graduate study: Do these variables impact teachers' beliefs regarding classroom management style? Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, San Diego, CA.
- Martin, N., Yin, Z., & Mayall, H. (2006). Classroom management training, teaching experience and gender: Do these variables impact teachers' attitudes and beliefs toward classroom management style. *Institute of Education Sciences*. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED494050.pdf> (Erişim Tarihi: 15.05.2014)
- MEB (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YRETMENLYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERY.pdf (Erişim Tarihi: 30.06.2021)
- Ritter, J. (2003). *Classroom management beliefs and practices of middle school teachers based on years of experience and teacher certification*. Doctoral dissertation, The University of North Carolina at Charlotte, ProQuest Information and Learning Company, UMI No.3096520
- Rivkin, S.G., Hanushek, E.A. & Kain, J.F. (2005). "Teachers, schools, and academic achievement". *Econometrica*, 73 (2), 417–458.
- Savran, A., & Çakıroğlu, A. (2004). Fen bilgisi aday öğretmenlerinin sınıf yönetimine yönelik yaklaşımları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 124-130.
- Senemoğlu, N. (2005), *Gelişim, öğrenme ve öğretim (11.Baskı)*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Schunk, D. H. (2009). *Öğrenme teorileri (5. baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Taylor, C. D. (2009). *Factors influencing classroom management beliefs of grades 9-12 Arkansas teachers : a dissertation submitted to the faculty of the University of Louisiana at Monroe in partial fulfillment of their requirements for the degree of Doctor of Education in the Department of Curriculum and Instruction*. Masterthesis, University of Louisiana at Monroe.
- Terzi, A. R., & Tezci, E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 13, 593-614.
- Turan, S., & Şişman, M. (2011, 8. Baskı). (Edt). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Öğretici Yayınları.
- Varış, F. (1981). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Wu, M. L. (2006). *The new trend of classroom management and instruction*. Taipei: Wu-Nan.

Yılmaz, K. (2009). *Sınıf Öğretmenlerinin demokratik tutumlarının algıladıkları anne baba tutumlarına ve bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.